

Ամեն օր կնոստորակի : — Մէկ հատը տասը փարայ է : — Մարաբողաբիս մէջ բաժանորդ բլաւ ուղղով՝ Մէկ Մէճիտ պետի վճարէ 10) Եւայ համար : իսկ գաւառաց մէջ՝ 25 ղըշ . դարձեալ 100 Թուաց համար : Թղթառուութեան ծախքէ ալստ ըլլալով : — Տնտեսցման տողը 40 փարայ է մէկ անդամի համար : — Ետպիս վերադերեալ նամակ և ուրիշ որ և է գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի կալ լաթիս Միւհէնթիսան տարարներ :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային Արեւելեան Խնդիր Տը

(Տես Թիւ 110, 111, 112, 113, 114, 115 և 116)

Հիւանդանոցի գլխուն եկած այս վերջին ձախաղութիւնը անմիջական դարմաններու կիրառութեամբ քանզի վայրկեանէ վայրկեան գժբաղդութիւնը կաւեղնային այս ախտը յարկին տակ : Ազգային Խառն Ժողովը նկատողութեան առաւ Հիւանդանոցի վիճակը և որոշեց որ այս Արեւելեան Խնդիրը խորունկ զննութեան մը ենթարկուի և լուծուի երթայ, Փանոսեան՝ որ մատակարարելէ դադարեցաւ, ըստ որում լրագրապետ՝ չգաղթեցաւ գրելէ, սակայն այնպիսի լեզուով մը՝ որ Փանոսեանի չափ ազնկարութեան փորձեր առօղի մը չէր վայելէր : Արեւելոյ չորս շաբաթէ ի վեր երեցած Փանոսեանները եթէ ձեռք առնենք, պիտի տեսնենք թէ իւր գործին պահանջները բոլորովին կուրանայ, զանաք իբրեւ իրական կատարելութիւններ կնկարադրէ և յօտարաբար Խառն Ժողովը վրայ կ'յարձակի, իբր թէ Խառն Ժողովն իրմէ խիստ ստորին գործ մը կատարած ըլլար : Փանոսեան կշատախեղէ, հրահանգներ կուտայ,

և զանկից կուրի տեղ գրած տոները չմտածէր թէ իւր երեկուան գործառնութիւնները զինքը սրտտես մէկը ցոյց տալու չափ արժէք ունեցա՞ն արդեօք : Իւր գործին պահանջութիւն, ներք չտեսնէր այդ մարդը, կմոռնայ թէ ի՞նչ անկարգ բաներ ըրաւ, ի՞նչ ծիծաղելի խօսքեր խօսեցաւ, չնոստովանիր թէ ինքը տգէտ էր՝ անյիշար էր և իւր Թերութեանց արդիւնքնէրը բոլոր աշխարհ տեսաւ ու խնդաց վրան : Բայց ելէր ուրիշին աչքին շուրջ կտեսնէ, և փոխանակ ազգին ներողամտութիւնն հայցելու, Ժողովուրդ՝ ազգ՝ անհատականութիւնն աւմենն ալ կ'ախարակէ : Այս իրողութեանց առջև տեսաւ ու ըստ հասկացաւ հասարակութիւնը թէ այս մարդը իւր անձնական փառասիրութիւնը շողորթութեամբ և ինքզինքը գովելու տղայական փափաք մ'ուէր : և որովհետեւ ինքնահաւան՝ ամեն տուն ուրիշներուն գործը կարճամտորհէ կ'ախարակէ : Իսկ հասկցուեցաւ թէ Փանոսեան այն մարդիկներէն չէ եղեր որ սկզբունք ըստած բանը իրապէս ճանչցեր ու արդարեւ անխախտ պահէր եւ զանկից, այլ այն մարդիկներէն է՝ որոնք սկզբունք բառին վրայ բառական դադարաւ մը միայն ունեն

նալով՝ դիւրահաւան մարդիկը կիտա-
բեն իրենց դերազանց շաւլաթանու-
թեամբը, մինչև որ ժողովրդեան
միտքն ու դատողութիւնը աւելի
կրթուի, և մինչև որ հետզհետեւ ձա-
խող պարագաներու մէջ գլորելով ի-
րենց ապիկարութիւնը յայտնուի:

Հիւանդանոցի մատակարարութիւ-
նը Փանոսեանի յանձնուած առեն ի-
րեն յանձնուեցան միանգամայն պա-
տըսարանին մատակարարութիւնը
դիւրացնող միջոցներն ալ: Իրմէ յա-
ռաջ որ հոգաբարձութիւն, որ խնա-
մակալութիւն անցադատան, նշան
տուքի, դանձանակներու, ստորա-
գրութիւններու արգիւնքը կընդու-
նէր. թո՛ղ զըսեցէ թէ ունէին անոնք
ալ ի ձեռին այդ դիւրութիւնները.
բայց և թո՛ղ ըսէ մեզի միթէ կատա-
րեց դորձ մը այդ միջոցներուն ար-
ժանի: Արջապէս Հիւանդանոցի
այս խնդիրը պատճառ եղաւ որ Փա-
նոսեանի մինչև հիմա պատասխարել
կրցած թերութիւնները, տկարու-
թիւնները մերկանան, և իւր վրայ
ազգայնոց դադափարը բոլորովին աղո-
տանայ: Հիմայ հազիւ թէ ափ մը
ժողովրդեան բեմին առջև միայն այդ
մարդը տակաւի վարի մը կ'վայելէ, և
այդ ափ մը ժողովուրդը տակաւին
խակ է ուղիղ դատաստան ընելու հա-
մար: Փանոսեան այն մարդն է որ
1860-61 ի տառնները — եթէ յիշու-
ղութիւնս զիս չխաբէր — կ'զօէր
բարձրաձայն թէ “ Հիւանդանոցի ի՞նչ
է. ապիւր ի՞նչ պարսաւորութիւն ունի զայն
հոգեղո՞ւ. այնպիսի առատելութիւն մը որմէ
առատելութիւններ դուրս չլսի՞մք: այլ
ընթացաբանի մէջ զհոգեղութիւնը պիտի կը-
լանէր. ինձ 1874 թիւնն ուսելէն այդ բե-
մը, Հիւանդանոց չեմք ուղիւ, միայն
Վարդապետներ լաւ լող մատակարարութիւն ”.
և խորհուրդ կուտար ազգայնոց թէ

“ Ձեր սպալը խնայեցէ՛ք Հիւանդանոցի հա-
մար իշխած հանգանակութիւններէն. որո՞ւն
կը հաւասար յեր դրամը. որ և ի՛նչ բանի կը-
ծառայէ. որո՞ւն յետոյ մէջ կ'մնայ, ի՛նչպէս
կ'գործածուի. ո՛չ, ո՛չ մի՛ վստահի՛ք Հիւան-
դանոցի համար սպալ հանգանակութիւնն ”:
— Ի՞նչ մի և նոյն Փանոսեանը ասանկ
չէր ըսեր եօթն տարի յառաջ. Փա-
նոսեան կամբուսիս մը դարձեր էր:
— “ Հայեր, կրտէր, մեր նմաններուն օգ-
նել մեր պարգն է. միտեալեցէ՛ք իշխա-
մարդիկները. յետո՛ք քանի որքին ու ծե-
րովին. անոնց յոյժ մեր վրայ է. ի՛նչ որ յեր
սրբէն բրդի՛ ինչի պոտէ՛ք, յեր անոններն ու-
նուէրէրը զիրգալալութեամբ կերպարալիւծ
Ստեղծութիւն ֆիւթարիս մէջ. բարեբարութիւնն
իւր վրձնը կ'ընդունի. ո՛վ որ այս նպաստին
յետևս ուղիւ, նա՛ մարդ չէ, անասուն է՝
վայելի է՝ բեռնակիր մի ” (Էվլիթ
Հերրլարի մէջ հրատարակուած նամա-
կը՝ զոր յետոյ Ստեղծութիւն մէջ ասեր
էր, բեռնակիրներու նախատական
ակնարկ մը կ'պարունակէ. բեռնակիր-
ները մարդ չեն, և ո՛չ ապագէն
բաղմամբ բեռնակիրք մասնակից ե-
ղան այդ բաժանորդագրութեանց և
Փանոսեան շնորհակալութեամբ հրա-
տարակեց անոնց անունները)
(Անպիտակ վաւը)

Հռոմեական ազգայնոց համար
կրօնական ժողովոյ մը կազմութեան և
ազգային դործոց անօրէնութեան վե-
րաբերեալ կանոնագրութեան մը ծը-
րագիր խմբագրելու և ի. Գրան
ներկայացունելու պաշտօնով յանձ-
նաժողով մը կազմուած է կոյսերա-
կան հրատանաւ, որոյ անդամք են 17
մեծապատիւ աշխարհական անձինք,
ընդ նախագահութեամբ դեր. Հա-
սունեանի:
Ըստ կոյսերական հրամանին հա-

մեմատ, կիւրակէ օրը գեր. Հա-
սուհեանի քով ժողովուրդ են բոլոր
անդամները. բայց չեն կրցեր օրինա-
ւոր նիստ ընել և իրենց պաշտօնին
ձեռք զարնել, որովհետեւ՝ գեր. Հա-
սուհեան չէ ընդունել նախագահու-
թիւնը, յայտնելով թէ ինքը աշխարհ-
հակոն պատրիարքութեան աթոռէն
հրաժարած և արգէն թէ՛ բանիւ և
թէ՛ գրով խնայուցած է բարձր Գլուստ
փաշայի, թէև — ս' գիտե՛ ի՛նչ պատ-
ճառաւ. — Երկն վսեմութեան կող-
մանէ գարձաւ իրեն յանձնուեր է
յանձնաժողովոյն նախագահութեան
գործը: Ժողովականք գրեթէ միաձայն
խնդրեր են որ դէթ առժամանակեայ
կերպիւ ընդունի մինչև նոր նախա-
գահի մը ընտրութիւնը. բայց վեր-
ջապէս չէ ընդունել որ այս խնդիրն,
ինչպէս նաև՝ լրածնուս նայելով, իւր
ներկայ եղած առեւեր կրօնական խնդ-
րոց վրայ բանալցութեան մանելը:
Հետևաբար՝ ներկայ եղող մեծապա-
տիւ անձինք ստիպուեր են այս գէտ-
քը ծանուցանելու համար առ Բ.
Գլուստ ուղղեալ հանրագիր մը ստու-
րագրել, և որոշեր են նիստ չընել
մինչև որ նոր հրաման քայ կառավա-
րութեան կողմանէ:

Յանձնաժողովոյն այս գումարման
ներկայ գանուեր են ութը բարձրաս-
տիճան կղերականք ալ, թէ և կոյսե-
րական կառավարութեան կողմանէ
իբրև անգամ նշանակուած չեն եղեր:
Ներկայ Հարք աւելի չեն խօսեր,
այլ միայն հաստատուեր են թէ Գեր.
Հասուհեան չկրնար կրօնական խնդ-
րոց վրայ խօսիլ առանց գիտութեան
և հրամանի Հռոմայ: Չկրցանք իմա-
նալ թէ ո՞վ հրաւիրեր է զիրենք,
կամ թէ՛ յանձնաժողովոյ ամեն նիստե-
րու ներկայ պիտի գտնուի՞ն:

... Խմբագիր: — Պարտաւոր
կհամարիմ դիւ, իմ խոնարհ շնորհա-
կալութիւններս հրապարակաւ ալ մա-
տուցանել կայսերական կառավարու-
թեան արդարասիրութեանը համար:
Ստորագրեալը՝ որ իմ քրոջն հետ հայ-
րենի ժառանգութենէս զրկուելու և
բոլորովին թշուառանալու փառագի-
մէջ կգտնուէի, իզմիրէն Պօլիս փոխա-
դրելով դատո՝ վերջապէս յաջողեցայ
մեր իրաւունքը հաստատելու, և իղ-
միրցի Լյմստեան Գէորգ ազա անուն
անձին կողմանէ մեր իրաւանց դէմ
ի գործ դրուած անիրաւ ջանքերը ե-
րեւան հանելու: Ահի պէս թշուառ
որբերու դէմ յիշեալ անձին որչափ
անգթաբար վարուած ըլլալը բոլորո-
վին դէմ յանդիման դնելու քառական
պիտի ըլլայ քիչ օրէն հրատարակելիք
պատմութիւնս, զոր ո՛չ որ կրնայ լսել
առանց զարմանալու:

Անոր հրապարակական շնորհակա-
լութեան արժանի է Սպարթալեան
մեծ. Լաղուդ է ֆէնախն ալ, որով
հետև ազէկ ծանշալով մեր անբռնա-
բարեւի իրաւունքը՝ ժամանակին քիչ
յորդոր չմատոյց Լյմստեանի, ետ կե-
նալ մեզի դէմ մատրերած զրկու-
թեան խորհուրդներէն և ի գործ դը-
րած անիրաւ միջոցներէն. բայց նա
մոխի չորաւ յամօթ անձին:

4 մարտ Սանխայի
Կ. Պօլիս Սօքիէի Ս. Յովնանէսեան

Հանեայէն կգրեն Քուրիէ տ'Օ-
րիանի:

Վերջին օրերս երկու ուսու ֆրքա-
թան շողենաւ Կրեանի ծովեղերքը
գալով պաշար բերեր և յոյն ընտա-
նիք տուեր են Յունաստան տանելու
համար:

Կիւսէ անուն հելլենացի շողենաւ

յիշեալ կողմն հասնելով 300 էն աւելի մարդ բերեր է : Այս նաւուն մէջն է եղեր նաև Քոսթարո անուն զօրապետը՝ որ ժամանակէ մը ի վեր Յուստտան կգտնուէր :

Իսկ երեք հարիւր անձանց գալով ասոնք պատերազմի սոսկալի տեսարանէն փախած ըլլալով հելլենացիներէն ստիպուեր են կրկին պատերազմի դաշար դառնալու : Հելլէն նաւը պատերազմական պաշար և ուտելիք բերեր է . սակայն կրտսն թէ աղքատամբ չեն ընդունէր . սա՛ ալ կ'յաւելլուն թէ ապստամբ շատ զղջացեր են որ բարձր . մեծեպարքոսին Արեան գտնուած ատեն չեն հնազանդեր :

— Իհրեամի Կոլիէի անդամ Ֆէրիտ էֆէնդին եպարքոսական տեղապահ անուանեցաւ . փոխանակ Սահմուտ փաշայի :

— Ասեմ . ճէմիլ պէյ կայսերական պալատին վերապետը ընտրուեցաւ փոխանակ Հաքզը փաշայի . իսկ Փողերանոցի տեղու թեան պաշտօնը գտնուց պաշտօնէին յանձնուեցաւ :

— Կրտսն թէ Այսո Սիրօնի (Արեան) մէջ Բարի փաշայի շննել տուած պատնէշը կործանելով՝ 10 զինուոր մեուեր , 40 զինուոր ալ վերաւորուեր են :

— Հինգշաբթի առաւօտ Այսո փաշայի գերեզմանատան նոճիներէն կոխուած երիտասարդ տաճիկ մը գտնուեր է : Սակայն չգիտցուիր թէ ինչ պատճառաւ այն երիտասարդը անձնասպանութեան խորհուրդը կատարած է :

— Վարդետորդի մը հացագործի քով կերթայ օսմանեան ոսկի մը փոխելու . խեղճ հացագործը անոր կամքը կատարելու փութացած ատեն վարդետորդին ձեռքի ոսկին հացի կողովին մէջ կձգէ , և իրր թէ գիտ.

մամբ չէր ըրած այս բանս՝ կիշտանայ , սակայն հացագործին խօսքերէն քաջալերուած կը մեկնի . Հացագործը կողովին մէջ փնտրուելով՝ մեծ կըլայ զարմանքը երբ կարծած ոսկիին տեղ պղնձի նոր փայլուն հինգ փարանայ մը կգտնէ :

— Կրկու հազի Իսկի Ալի փաշայի վաճառանոցը կերթան , և հոն քանի մը տեսակ ապրանք ընտրելով կաղաչեն վաճառողին որ մինչև իրենց տունը բերէ զանոնք և անոնց նստակը առնէ : Կը հաճի վաճառողը այս առաջարկութեանը . Կէս ճամբան յանկարծ անոնցմէ մէկը կցուի՝ որ ճապարձու առնելու մոռցուեր է : Ուստի ապրանքները վաճառողին ձեռքէն առնելով կաղաչեն որ շուտ երթայ բերէ զայն ալ : Վարդամիտ վաճառողը կհնազանդի , այլ ի դարձին կտեսնէ որ մարդ մը չկայ . հասկնայ իւր գիտուն եկած դժբաղդութիւնը , և առանց մէկու մը պատմելու՝ ստիկանութեան կիմայնէ : Կրկու օր ետքը կընտուին այս չարագործները :

— Արսուի թէ Լանտրայի Օսմանեան դեսպանի ամուսին տիկին Սիւսիւրիսի յուզարկաւորութեան հանդիսին ծախքը 1300 լիւրայի հասեր է :

ԼՕԴ

Հայերէնի . թուագիտութեան գրադարձութեան , և այլն . դատաւարութիւն ընելու պատրաստ է յարգող երիտասարդ մը . թէ՛ վարժարանայ և թէ տուներու մէջ : Ազգայն կրնայ օրադրոյս Տիօրէնին հետ տեսնուիլ :

ՏԵՕՐԻՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱՍՏԱՅԵՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻԻՆԵՆՏԻՍԵԱՆ